

પ્રવચન નં. ૧૬૯, શ્લોક--૨૫૦ થી ૨૫૨, રવિવાર, જ્યેષ્ઠ વદ ૧, તા.૨૯-૦૬-૮૦

‘નિયમસાર’ ૨૫૦ કળશ છે.

સ્વવશયોગિનિકાયવિશેષક

પ્રહતચારુવધૂકનકસ્પૃહ ।

ત્વમસિ નશ્શરણં ભવકાનને

સ્મરકિરાતશરક્ષતચેતસામ્ ।।૨૫૦।।

શ્લોકાર્થ :- ‘જેણે સુંદર સ્ત્રીની અને સુવર્ણની સ્પૃહાને નષ્ટ કરી છે...’ શું કહે છે?

જેણે સુંદર સ્ત્રી અને સુંદર સુવર્ણ. જે પર વસ્તુ (છે) એને જેણે અંતરથી છોડી દીધી તો એનાથી નીચેની ચીજની તો વાત શું કરવી? અંદરમાં આત્માનું જ્ઞાન કરીને, સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ સત્ ચિદાનંદ સત્ કાયમ રહેનારા એવા આનંદ અને જ્ઞાનનો સાગર, એની દૃષ્ટિ અનુભવ કરીને, જેણે સુંદર સ્ત્રી અને સોનાની સ્પૃહા જેણે છોડી છે. આહાહા...! તો જેણે આ (સ્પૃહા) છોડી તો બીજી સાધારણ ચીજ તો છોડી છે. છે?

‘જેણે સુંદર સ્ત્રીની અને સુવર્ણની સ્પૃહા...’ સ્પૃહા-ઈચ્છા. આહાહા...! સુંદર આનંદકંદ પ્રભુ! અંતરમાં અનંતકાળથી આત્માનું જ્ઞાન કર્યું નથી. બાકી બીજું કરી કરીને મરી ગયો. કરોડોપતિ થયો, અબજોપતિ થયો, મરીને નરકમાં, ઢોરમાં, પશુમાં ગયો. આહાહા...! આત્મા શું ચીજ છે અને એની કિંમત શું છે અને એની આગળ બીજી કોઈ ચીજની કિંમત નથી, એવો અંતરમાં દૃષ્ટિ અને અનુભવ કર્યો નહિ તો એને ચાર ગતિનું પરિભ્રમણ મટ્યું નહિ. ચાર ગતિનું પરિભ્રમણ કરે છે.

આ બે ઊંચા નામ આપ્યા એમ કેમ? સુંદર સ્ત્રી અને સુંદર સુવર્ણ. આહાહા...! તો બીજી ચીજની તો વાત જ શું કરવી? કોઈ ચીજ જ પોતાની નથી. પોતાની ચીજમાં તો જ્ઞાન અને આનંદ ભર્યો છે. ચૈતન્ય આનંદ અને જ્ઞાનનો સાગર-સમુદ્ર અંદર ભર્યો છે. એ પોતાની ચીજ છોડીને બીજી કોઈ ચીજ પોતાની નથી. આહાહા...! એવી પ્રથમ અનુભવ દૃષ્ટિ થયા વિના ધર્મની શરૂઆત થતી નથી. પોતાનો આત્મા આનંદ અને જ્ઞાનસ્વરૂપ છે એવી દૃષ્ટિ કર્યા વિના અને અનુભવ કર્યા વિના બીજી ચીજ છોડી દે તોપણ કલ્યાણ નથી થતું. બીજી ચીજ અનંતવાર છોડી અને અનંતવાર દ્રવ્યલિંગ ધારણ કર્યું, જૈન દિગંબર સાધુ અનંતવાર થયો પણ આતમજ્ઞાન, આત્મા શું ચીજ છે, અંતર ચીજમાં કેવો કેવો સ્વભાવ છે અને એ સ્વભાવની મર્યાદા કેટલી છે, એનો કદી અનુભવ કર્યો નથી.

ચિદાનંદ ભગવાનઆત્મા જ્ઞાનનો પુંજ પ્રભુ, આનંદનો સાગર, ગુણનું ગોદામ, શક્તિનો સાગર એવો દરિયો ભર્યો દરિયો આત્મા છે. અરે...રે...! ક્યાં ગોતવા જાવું? એની નજરમાં જ્યાં સુધી પર ઉપરની મહિમા રહે ત્યાં સુધી પોતાના સ્વભાવમાં એનું વલણ નહિ થાય. એમ કહે છે. જ્યાં સુધી પોતા સિવાય બીજી ચીજમાં વિશેષતા, અધિકતા, વિસ્મયતા, મીઠાશ પરમાં રહેશે ત્યાં સુધી આત્માની મીઠાશ અને આત્માનું જ્ઞાન નહિ થાય. અને આત્માનું જ્ઞાન નથી થતું તો ચાર ગતિમાં રખડે છે. આહાહા...! કોને પડી છે? એમાં કરોડો રૂપિયાના અબજો રૂપિયા થઈ જાય. થઈ રહ્યું, મરી ગયો એમાં. આહાહા...!

ત્યાં ગયા ને? ‘નાઈરોબી’. ‘નાઈરોબી’માં સાડા ચારસો તો કરોડપતિ છે. સાડા ચારસો! હવે એને આ ધર્મની વાત (કહેવી). આહાહા...! કોને ધર્મ ક્યાં છે? આ શરીર, વાણી, બાયડી, છોકરા સાચવવાના. આત્માનું મરણ કર્યું છે. જે (પોતાની) ચીજ છે એનો નકાર કરીને જે ચીજ પોતાની નથી એનો હકાર કર્યો. પોતાની ચીજનો નકાર કર્યો તો મરણ કર્યું. આહાહા...!

આત્માનું તો મરણ કરી નાખ્યું.

અહીં એ કહે છે, 'જેણે સુંદર સ્ત્રીની અને સુવર્ણની સ્પૃહા...' સ્પૃહા, હોં! ચીજ તો ઠીક. ચીજ તો છૂટી જ છે પણ એની સ્પૃહા, ભાવના જેણે છોડી છે. 'એવા હે યોગીસમૂહમાં શ્રેષ્ઠ...' યોગીસમૂહમાં. યોગી એટલે આત્મા. આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદસ્વરૂપમાં યોગ જોડવો એ યોગી છે. બાકી આ યોગી બાવા એટલે ધરાવે છે એ બધા યોગી-ફોગી છે નહિ. અંતર આનંદસ્વરૂપમાં આત્માને જોડવો, યોગ એટલે જોડવું, એ યોગી છે. પુણ્ય અને પાપની ક્રિયાકાંડ, દયા, દાન, વ્રતાદિ ક્રિયાકાંડ એ તો રાગ છે. એ કોઈ ધર્મ નથી અને એ કોઈ જન્મ-મરણનો અંત લાવનારી ચીજ નથી. આહાહા...! એક તો જુવાન શરીર હોય, એમાં પાચ-પચાસ કરોડ, લાખ મળ્યા હોય, એમાં સ્ત્રી અનુકૂળ હોય, દીકરા બે-ચાર સારા થયા હોય. એમાં ઘૂસી ગયો. મરી ગયો એમાં. જાણે હું તો... આહાહા...! આ બધી ચીજ. એ ચીજ તારા સપનામાં નથી. એ ચીજને જાગૃતમાં પોતાની માની. આહાહા...! પણ પોતાની ચીજની જેણે સંભાળ કરી નહિ.

કહે છે કે 'હે યોગીસમૂહમાં શ્રેષ્ઠ સ્વવશ યોગી!' તેં તો આત્માને સ્વવશ કર્યો. આત્મામાં સ્વવશ-સ્વને આધીન થયો. પરપદાર્થની બધી આધીનતા છોડી દીધી. આહાહા...! 'હે યોગી! તું અમારું-કામદેવરૂપી ભીલના તીરથી ઘવાયેલા...' આહાહા...! કોઈ કોઈ વખતે પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષયમાં કોઈ જરી રાગ આવે તો ઘાયલ થઈ જાય. જેમ શરીરમાં છરીનો ઘા મારે, છરો-છરો. એમ રાગ અને દ્વેષ કરે છે તો આત્માના શરીરમાં ઘા પડે છે. ... નિજ સ્વભાવમાં જવું પડશે. સમજાણું કાંઈ? આહાહા...! એ ૨૫૦.

'તું અમારું—' હે યોગી! તેં જે આત્માને વશ કર્યો અને પરનું વશપણું છોડી દીધું 'કામદેવરૂપી ભીલના તીરથી...' કામદેવના ઘા વાગે છે. આહાહા...! આચાર્ય તો ત્યાં સુધી કહે છે કે અરે...રે...! મેં અનંતભવ કર્યા. આજ પહેલા અનંત અનંતકાળ.. હું તો આત્મા છું. અનંતભવ કર્યા. એ ભવને હું સંભારું છું અને એ ભવના દુઃખને હું યાદ કરું છું તો ઘા વાગે છે. આહાહા...! આ જ પહેલાના ભવનું સ્મરણ કરું છું કે આ ભવ કર્યો... આ ભવ કર્યો... આ ભવ કર્યો... અનંત અનંત ભવ કર્યા. આત્મા તો નિત્યાનંદ અનાદિઅનંત છે. એની કોઈ ઉત્પત્તિ અને નાશ થતો નથી. આત્મા તો અનાદિનો છે. તો એમાં એ રહ્યો ક્યાં? આ ભવભ્રમણમાં રહ્યો. તો કહે છે કે એ ભવભ્રમણને યાદ કરું છું તો ઘા વાગે છે. આહાહા...! કોઈ વખતે તો કરોડપતિ શેઠ થયો તોપણ ઘા વાગે છે. એ કરોડપતિ ને ધૂળપતિ... આહાહા...! એ ધૂળનો ઘણી છે. આત્માનો ઘણી નથી. આહાહા...! એ ચાર ગતિમાં રખડવાનો છે.

જેને કામ, સ્ત્રી અને સોનું એની ઊંડે સ્પૃહા રહી એ ચાર ગતિમાં રખડનારો છે. એ પશુ અને ઢોર ને ગાય ને ભેંશમાં જન્મ લેશે. આહાહા...! દેહ તો છૂટશે. દેહની તો

મુદત છે. આત્માનો નાશ નહિ થાય. તો દેહ છૂટીને આત્મા જશે ક્યાં? ક્યાંક રહેશે તો ખરો. આ બધા પાપના ભાવ કર્યા હશે તો એ પ્રમાણેના ફળમાં પશુમાં કે ઢોરમાં કે નરકમાં (જશે). આહાહા...! એ ગયા ભવને યાદ કરીએ છીએ મુનિ કહે છે... આહાહા...! ક્યાં રહ્યો? ક્યા ક્યા ભવમાં કેટલું દુઃખ સહન કર્યું! અરે...રે...! હું તો અનંતકાળથી પરિભ્રમણમાં દુઃખી થયો. એ દુઃખને યાદ કરતાં ઘા વાગે છે. આહાહા...! એ વિચાર કરવાનો અવકાશ પણ ક્યાં છે? હું અત્યાર સુધી ક્યાં રહ્યો? કેટલા ભવ કર્યા? એમાં દુઃખી ક્યાં થયો? કઈ રીતે દુઃખી થયો? એ વિચાર કરવાનો અવકાશ ક્યાં છે. આહાહા...!

અહીં એ કહે છે, હે યોગી! જેણે કામ સ્ત્રી અને સોનું આદિની સ્મૃતિ છોડીને ભગવાનઆત્માનો આશ્રય લીધો એ જ સ્વવશ યોગી છે. એ પરવશ નથી. હે 'સ્વવશ યોગી! તું અમારું-કામદેવરૂપી ભીલના તીરથી ઘવાયેલા ચિત્તવાળાનું-ભવરૂપી અરણ્યમાં શરણ છે.' એટલે કે એને છોડીને આત્મામાં જવું એ શરણ છે. આહાહા...! આવી વાતું છે. એ ૨૫૦. ૨૫૧. આમાં કીધુંને ભવરૂપી અરણ્યમાં શરણ છે. ભવરૂપી અરણ્ય અરણ્ય-વન. આહાહા...! ચોર્યાશી લાખના અવતાર, એક એક યોનિમાં અનંત અવતાર કર્યા. ચોર્યાશી લાખ યોનિમાં એક એક યોનિમાં અનંત અવતાર. અહીંયાં કાંઈક પાંચ-પચાસ લાખ મળ્યા અને કાંઈક શરીર ઠીક મળ્યું ત્યાં તો જાણે ઓહોહો...! અમે શું છીએ અને અમને શું થઈ ગયું!

અહીં કહે છે, હે યોગી! જેણે આત્માને વશ કર્યો એ જ અમારું શરણ છે. બીજું કોઈ શરણ છે નહિ. આહાહા...! અરિહંતા શરણમ્, સિદ્ધા શરણમ્. એ આવે છે. પણ એ આત્માને વશ કર્યો એ શરણ છે. પોતાના આત્માને વશ કરવો એ શરણ છે. આહાહા...!

શ્લોક-૨૫૧

(દ્રુતવિલંબિત)

અનશનાદિતપશ્ચરણૈઃ ફલં

તનુવિશોષણમેવ ન ચાપરમ્ ।

તવ પદાંબુરુહદ્વયચિંતયા

સ્વવશ જન્મ સદા સફલં મમ ॥૨૫૧॥

[શ્લોકાર્થ :-] અનશનાદિ તપશ્ચરણોનું ફળ શરીરનું શોષણ (-સુકાવું) જ છે, બીજું નહિ. (પરંતુ) હે સ્વવશ! (હે આત્મવશ મુનિ!) તારા ચરણકમળયુગલના ચિંતનથી મારો જન્મ સદા સફળ છે. ૨૫૧.

શ્લોક-૨૫૧ ઉપર પ્રવચન

૨૫૧.

અનશનાદિતપશ્ચરણૈઃ ફલં
તનુવિશોષણમેવ ન ચાપરમ્।
તવ પદાંબુરુહદ્વયચિંતયા
સ્વવશ જન્મ સદા સફલં મમ।।૨૫૧।।

અરે...રે...! અનશન કર્યા, આહાર છોડ્યા, બે-ચાર-છ માસ સુધી આહાર ન લીધો, પાણી ન લીધું, શરીરથી જાવજીવનું બ્રહ્મચર્ય પાળ્યું. એ શરીરથી બ્રહ્મચર્ય પાળ્યું એ કોઈ ધર્મ નથી. એ તો શુભભાવ છે. જડ શરીરનું કામ ન થયું. પણ આત્મામાં બ્રહ્મ એટલે આનંદમાં આવ્યો નહિ. બ્રહ્મચર્ય-બ્રહ્મ એટલે આત્મા આનંદ. એ આનંદમાં ચરવું, રમવું થયું નહિ ત્યાં સુધી બ્રહ્મચર્ય પણ નથી. આહાહા..!

અહીં કહે છે અનશન કર્યા, ઉણોદરી કરી, રસત્યાગ કર્યા, વૈયાવૃત કર્યા, અપવાસ આદિ કર્યા અનશન, ઉણોદરી, રસપરિત્યાગ, કાયકલેશ. કાયકલેશ કર્યો. શરીરને આવા કાયોત્સર્ગમાં રહેવું, હલવું નહિ, ચાલવું નહિ. અને વિનય પણ કર્યો. સ્વાધ્યાય કર્યો, અશુભભાવ છોડીને શુભનું ધ્યાન પણ કર્યું. પણ એ તપશ્ચરણાદિ.. આહાહા..! એનું ફળ શરીરનું શોષણ છે. આહાહા..! એ અનશન, ઉણોદરી, ભક્તિ ને પૂજા ને ભક્તિ વંદન... આહાહા..! રસનો ત્યાગ એ બધું શરીરનું શોષણ છે. આત્મામાં નુકસાન છે, આત્માને લાભ નથી. આકરી વાત છે, ભગવાન!

અરે...! કોણે વિચાર કર્યો છે? નિમિત્ત આવ્યે તો આ દેહ જડ પડી જશે. આહાહા..! જુઓને! આ છોડી બિચારી પડીને મરી ગઈ. એ સ્થિતિ જ એટલી હતી. એની મુદ્ત એટલી તે સમયે તે પ્રમાણે થવાનું. એમ આ શરીર છોડવાની મુદ્ત જે સમયે છે તે સમયે આવવાનો. જેટલા જેટલા દિવસ અને મહિના જાય છે એટલો એટલો મૃત્યુની સમીપ જાય છે. આહાહા..! શું કર્યું અને હું શું કરીશ? એનો વિચાર પણ કરતો નથી.

અહીં કહે છે કે 'અનશનાદિ...' કર્યા. બાર પ્રકારના તપ કર્યા. એનું 'ફળ શરીરનું શોષણ (-સુકાવું) જ છે,...' આત્માને કાંઈ લાભ નથી. આહાહા..! છે? ભાઈ! અંદર છે? આહારનો ત્યાગ, અનશનનો ત્યાગ, રસનો ત્યાગ એ શરીરનું શોષણ છે. એમાં આત્માને કાંઈ લાભ નથી. આહાહા..! અહીં તો જરી બે રસ ત્યાગ કરે ત્યાં તો.. આહાહા..! અમને શેરડીનો રસ ખપે નહિ. કેરીનો રસ ખપે નહિ, મારે ત્યાગ છે. એમાં-ધૂળમાં શું છે? આત્માનો રસ આવ્યા વિના, અતીન્દ્રિય આનંદનો રસ આવ્યા વિના પરના ત્યાગનો રસ એ શરીરનું

શોષણ છે. આત્માને ક્રિયિત્ લાભ નથી. આહાહા..!

અનશન, ઉણોદરી. બે કોળિયા લેવા પછી નહિ. એવું પણ અનંતવાર કર્યું. અનશન-અપવાસ કર્યા, રસપરિત્યાગ, કાયકલેશ, પ્રાયશ્ચિત લીધું. પાપ કર્યું તો પ્રાયશ્ચિત લીધું. દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રનો વિનય કર્યો. આહાહા..! શાસ્ત્રની સજ્જાય કરી. સજ્જાય, વિનય વૈયાવૃત્ય, વૈયાવૃત્ય, સજ્જાય, ધ્યાન. મેં શુભનું ધ્યાન કર્યું. શુભનું, ડોં! શુદ્ધનું નહિ. અશુભ છોડીને શુભમાં રહ્યો એ ધ્યાન. આહાહા..! કાયોત્સર્ગ કર્યા. કાયા છોડીને અંદર વિચારમાં રહ્યો. પણ અંતરમાં આત્મજ્ઞાન કર્યું નહિ. અંતરમાં ભગવાન સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ, જેમાં અતીન્દ્રિય આનંદ સર્વાંગ ભરપૂર ભર્યો છે, જેમાં અતીન્દ્રિય જ્ઞાન ભરપૂર પડ્યું છે એ તરફ દષ્ટિ કરી નહિ તો આ અનશન ને એ બધું શરીરનું શોષણ છે. એમાં કાંઈ આત્માને લાભ નથી પણ નુકસાન છે. આહાહા..! અહીં તો (બહારમાં એમ કહે), અપવાસ કરો ને આ કરો ને આ કરો. રસ છોડવો. દુનિયાથી ઊંધું છે, ભાઈ!

એક તો એક તત્ત્વ બીજા તત્ત્વનું કાંઈ કરી શકતું નથી. એ વાત બેસે નહિ. એક દ્રવ્ય બીજા દ્રવ્યનું (કાંઈ કરે નહિ). કેમકે બીજો પણ પદાર્થ છે અને પદાર્થ છે તો પોતાના પરિણામ સહિત પદાર્થ છે. તો પરિણામ સહિત પદાર્થ છે તો એ બીજા પદાર્થનું કરે શું? આહાહા..! શરીર પણ પરિણામથી પરિણમે છે. એમાં આત્મા શું કરે? આહાહા..! પરપદાર્થ પરિણામ પર્યાયથી પરિણમે છે. એમાં બીજો પદાર્થ-આત્મા કાંઈ કરી શકતો નથી. પણ અનશન, ઉણોદરી આદિ કર્યા એનું પણ કાંઈ ફળ નથી. આહાહા..!

અરે..! દેહ તો છૂટશે. દેહ તો એની મુદ્દત છે તે સમયમાં કોઈ ફેરફાર, ઇન્દ્ર, નરેન્દ્ર, જિનેન્દ્રથી પણ ફેરફાર નથી થતો. જે સમયે, જે ક્ષેત્રે, જે સંયોગે, જે જગ્યાએ દેહ છૂટશે એ છૂટશે. આગળ-પાછળ નહિ. એ દીકરી જ્યાંથી પડી હતી એ સ્થિતિ જ એવી હતી. અકસ્માત કાંઈ નથી. આહાહા..! એ જ સ્થિતિ દેહ છૂટવાની હતી. આહાહા..! અહીં હમણા નહીં ત્રણ-ચાર-પાંચ દિવસ પહેલા. 'ભાઈલાલભાઈ'. અહીં બેઠા હતા. હવે અહીં જતા હતા, ચાલતા હતા. અહીં ખુરશી ઉપર બેઠા હતા. બેઠા ત્યાં આમ (થઈ ગયું). મારી નજર આમ ગઈ. આમ થઈ ગયું. કીધું, આ થયું શું 'ભાઈલાલભાઈ'ને? હાર્ટ એટેક આવ્યો. હાર્ટનો હુમલો આવ્યો. આહાહા..! અહીં ખુરશી ઉપર બેઠા હતા. એના જમાઈ આવ્યા હતા તો એને મળવા ગયા અહીંથી. ત્યાંથી આવીને અહીં બેઠા. બેઠા પછી એકદમ હુમલો આવ્યો. આહાહા..! હાર્ટનો એટેક-હુમલો, હાર્ટ ફેઈલ. હાર્ટ ફેઈલ થઈ ગયું. બહાર લઈ ગયા. દેહ છૂટી ગયો. આહાહા..! નરેન્દ્ર, ઇન્દ્ર, જિનેન્દ્ર શું કરે? જે સમયે જે પદાર્થની જે અવસ્થા પર્યાય થવાની છે તે થાય છે અને થાય છે તેમાં કોઈ બીજો કરી શકે કે રોકી શકે એમ છે નહિ.

અહીં કહે છે કે અનશનાદિ ક્રિયા.. આહાહા..! એનું ફળ તો શરીરનું શોષણ છે,

બીજું નથી. આહાર છોડે, અનશન કર્યે આત્માને લાભ થાય, તારા જન્મ-મરણ ઘટે, એમ ત્રણકાળમાં નથી. એ તો બધી લાંઘણ છે. લંઘન-લંઘન. આહાહા..! આત્માના આનંદ સ્વરૂપના અનુભવ વિના બધી લાંઘણ છે. આહાહા..! આવું છે, પ્રભુ! તારી પ્રભુતા ઘણી છે, પ્રભુનાથ! અંદરમાં પ્રભુતા અનંતી છે. પણ એ પ્રભુતા ક્યારેય સાંભળી નથી, એ પ્રભુતા તરફ નજર કરી નહિ અને જે એમાં છે નહિ એની કિંમત અને એની મહત્તા અને પ્રભુતા કરી. પોતા સિવાય પર ચીજને મોટપ આપી. પૈસાને મોટપ આપી, બે-પાંચ કરોડ રૂપિયા થઈ ગયા અને એમાં.. આહા..! અમે જાણે મોટા શેઠિયા થઈ ગયા. શેઠિયા થઈ ગયા હેઠિયા. નીચે ઉતરી ગયો છે. નીચે ચાલ્યો જશે એની ખબર નથી. આહાહા..! પૈસા તો ઘણા છે. કીધું ને?

અમે હમણા 'નાઈરોબી' ગયા હતા ને. ૨૬ દિવસ રહ્યા. 'આફ્રિકા' ગયા હતા. ત્યાં સાડા ચારસો તો કરોડપતિ છે. સાડા ચારસો કરોડપતિ અને પંદર અબજપતિ. પણ ભિખારા બધા. આહાહા..! પરને માગે આ લાવ... આ લાવ.. ભિખારી છે બધા. ભગવાન ભિખારી, વરાંકા કહે છે. પોતાની લક્ષ્મીને છોડીને, પોતામાં આનંદ અને જ્ઞાન શાંતિ છે એ લક્ષ્મીને છોડીને પર લક્ષ્મીની સ્પૃહા કરે છે એ ભિખારા છે. ભિખારી છે, ભિખારી. દુનિયા એને મોટા શેઠ કહે. મોટા શેઠ ને અમલદાર ને અધિકારી ને... પાંચ-દસ હજાર પગાર, પંદર હજારના પગાર હોય તો (જાણે શું થઈ ગયું). આહાહા..!

પોતાની ચીજ આનંદકંદ પ્રભુ સિવાય બીજી કોઈપણ ચીજની સ્પૃહા થવી, માંગવું એ ભિખારી છે. શાસ્ત્રમાં વરાંકા શબ્દ છે. એ ભિખારી ભિખારી છે. અબજપતિ એ ભિખારી છે. અબજ તો પૈસા જડ છે, ધૂળ છે. એ તારા છે નહિ. તારી પાસે લક્ષ્મી છે એની તો તને ખબર નથી. આહાહા..! અંતરમાં અતીન્દ્રિય આનંદ, અતીન્દ્રિય જ્ઞાન, અતીન્દ્રિય વીર્ય, અતીન્દ્રિય શાંતિ... શાંતિ... શાંતિ... શાંતિ.. શાંતિ... શાંતિ... પૂર્ણ અતીન્દ્રિય અનંત શાંતિનો ભંડાર ભગવાન, કષાયનો અભાવ છે, શાંતિનો સાગર આત્મા છે. એની તો કિંમત અને મોટપ ક્યારેય કરી નહિ. એની મોટપ ક્યારેય કરી નહિ અને પરને મોટપ આપી. આહાહા..! જ્યાં પાંચ હજારનો, દસ હજારનો, પંદર હજારનો પગાર હોય ત્યાં જાણે મોટા થઈ ગયા. ધૂળના મોટા છે. આહાહા..!

અહીં કહે છે, 'અનશનાદિ તપશ્ચરણોનું ફળ શરીરનું શોષણ (—સુકાવું) જ છે, બીજું નહિ. (પરંતુ) હે સ્વવશ!' આહાહા..! પણ ભગવાનઆત્મા અતીન્દ્રિય આનંદનો સર્વાંગ સાગર ભર્યો છે. એની તરફ નજર કરીને એને વશ થાય છે. હે સ્વવશ! આહાહા..! હે આત્મવશ મુનિ! એ આત્મવશ સ્વવશ છે. બહારમાં ભિખારી હોય, (ખાવાનો) કવળ મળે નહિ, રહેવાનું મકાન હોય નહિ, ઝૂંપડી ભલે ન હોય, શરીર કાળું મશ હોય, શરીરે રોગ હોય પણ અંદર જો આત્માનું ભાન થયું છે તો આત્મવશ છે—સ્વવશ છે, પરવશ નથી. આહાહા..!

કહે છે 'હે સ્વવશ! (હે આત્મવશ મુનિ!) તારા ચરણકમળયુગલના...' આહાહા..!

મુનિરાજ પોતાની વાત કરે છે. હે મુનિ સ્વવશ! તારા ચરમકમળની સેવાથી હું આત્મવશ થયો છું. હું આત્મવશ થયો છું. આહાહા...! સ્વવશ થયો છું. છે? 'ચરણકમળયુગલના ચિંતનથી મારો જન્મ સદા સફળ છે.' ઓહોહો...! પંચમઆરાના મુનિ હજાર વર્ષ પહેલા (આ વાત કહે છે) ભગવાનની હયાતી નથી. પરમાત્મા બિરાજે છે. મહાવિદેહમાં ભગવાન બિરાજે છે. અહીંયા એ મુનિ પોતાનો અનુભવ કરીને, આનંદનો અનુભવ કરતા કરતા (કહે છે), હે આત્મા! આહાહા...! મારો જન્મ સદા સફળ થયો. મેં મારા આત્માને વશ કર્યો તો મારો જન્મ સફળ થયો. આહાહા...! પૈસા-બૈસા ભેગા કર્યા, આબરૂ મોટી થઈ, એલ.એલ.બી ને એમ.એ.ના પૂંછડા વળગાડી દીધા. આ વકીલને એલ.એલ.બી.ના પૂંછડા હોય. ડોક્ટરને એમ.એ. હોય. એમાં શું છે? બધા ભિખારા છે. આહાહા...! પોતાની અંદર જે ચીજ પડી છે એ કોઈ કરોડો-અબજો કિંમત દેવાથી નથી મળતી. બહારની ચીજ તો સાધારણ (પુણ્યથી) મળે છે. આહાહા...! પોતાની ચીજ તો અબજો રૂપિયાથી પણ નથી મળતી. પણ અંતરમાં ધ્યાન અને એકાગ્રતાથી મળે છે. આહાહા...!

'હે સ્વવશ!' એવો આત્મા જેણે વશ કર્યો... આહાહા...! 'મારો જન્મ સદા સફળ છે.' આહાહા...! પંચમઆરાના પ્રાણી કહે છે. આહાહા...! અંતરમાં આનંદનો અનુભવ થયો. રાગ અને દ્વેષના વિકલ્પથી પાર જન્મ-મરણ કરવાના ભાવનો અભાવ થયો અને જેમાં જન્મ-મરણનો ભાવ નથી એવા આનંદનો અનુભવ થયો તો જન્મ સફળ થયો. બાકી જન્મ અફળ છે. આહાહા...! ચકવર્તીનું પદ મળે તો પણ જન્મ અફળ છે. 'બ્રહ્મદત્ત', 'બ્રહ્મદત્ત' ચકવર્તી. છન્નું હજાર સ્ત્રી... આહાહા...! છન્નું કરોડ પાયદળ (હતું) મરીને સાતમી નરકે ગયો. નીચે ૩૩ સાગર. ગજબ, પ્રભુ! એ દુઃખનું વર્ણન પરમાત્મા કરે છે. નરકના દુઃખનું વર્ણન પ્રભુ કરે છે. આહાહા...! કરોડો ભવે અને કરોડો જીભે ન કહી શકાય એવું દુઃખ નરકમાં છે. અનંતવાર ત્યાં ગયો અને હજી અનંતવાર જશે. જ્યાં સુધી આત્મધ્યાન નહિ કરે. આત્મવશ સમ્યગ્દર્શન. બીજી વસ્તુ પછી. સમ્યગ્દર્શન વિના ચારિત્ર-બારિત્ર હોતું નથી, મુનિપણું હોતું નથી. આહાહા...! મુનિપણા વિના મુક્તિ નથી થતી. મુનિપણા વિના મુક્તિ થતી નથી અને મુનિપણું સમકિત વિના થતું નથી. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? જુદી જાત છે, ભાઈ!

બહારમાં સફાઈ (રાખે). એ કપડા પહેરે ને આ થાય ને કપડા આમ કરે. હમણા તો રાખે છે... શું કહેવાય એ? દાંતિયો. એ આમ સવારમાં ઊઠીને (વાળ ઓળે). પહેલા એવું નહોતું. પચાસ વર્ષ પહેલા એ નહોતું. હવે એ દાંતિયા રાખે છે. એ રસ્તામાં પણ આમ આમ કરે. આહાહા...! પ્રભુ! શું કરે છો? આ કોની સંભાળ કરે છો? સંભાળ કરે છે પણ એ તારી ચીજ રહેશે? આહાહા...! આ વાળ છે એને હાથ અડતો નથી. હાથ પણ વાળને સ્પર્શતા નથી. આહાહા...! વાળ નીકળે છે એ પણ એની પર્યાયની યોગ્યતાથી બહાર નીકળે છે. એમાં પણ માનવું કે હું વાળ કાઢું છું. હું લોચ કરું છું. આહાહા...! માણસો

ભેગા થાય એમ કહે છે. શું છે? કાયાકષ્ટ છે. આહાહા...! પોતાનો આત્મા રાગના વિકલ્પ અને શરીરની ક્રિયાથી તદ્દન ભિન્ન છે. એવા ભિન્ન આત્માના જ્ઞાન અને ભાન વિના જન્મ સફળ નહિ થાય. એ કહ્યું ને?

‘મારો જન્મ સદા સફળ છે.’ હે મુનિરાજ! આપે કૃપા કરીને ઉપદેશ આપ્યો. ઉપદેશ દીધો એનો ઉપકાર માને છે. આહાહા...! છે? ‘હે આત્મવશ મુનિ!’ તારા ચરણકમળયુગલના ચિંતનથી...’ એટલે અંદર આત્માના ચિંતનથી ‘મારો જન્મ સદા સફળ છે.’ આહાહા...! હવે મને એક-બે ભવ હો તો હો, અમે તો મોક્ષમાં જઈશું. આહાહા...! અમારા સંસારનો અંત છે. એવી અંતરની દૃષ્ટિનો અનુભવ થાય ત્યારે આત્મામાં એવી ખાત્રી થઈ જાય કે હું તો એક-બે ભવમાં ખલાસ થઈ જઈશ. મારી મુક્તિ છે. મારી મુક્તિ તો છે પણ હે ભગવાનઆત્માઓ! એમ કહે છે. તમે બધા પણ આઠ કર્મોનો નાશ કરીને પરમાત્મા થઈ જાવને, નાથ! આમાં છે શું?

‘દ્રવ્યસંગ્રહ’માં કહ્યું. ‘દ્રવ્યસંગ્રહ’ છે ને? એમાં એમ લીધું છે. અવાયવિચારમાં. અવાયવિચાર. આહાહા...! ધર્મીએ પોતાના સંસારનો અંત કર્યો છે તો વિચાર કરે છે કે હું તો એક-બે ભવમાં આઠ કર્મથી રહિત થઈ જઈશ. પણ હું તો એમ વિચાર કરું છું કે બધા પ્રાણી, બધા જીવો.. આહાહા...! પોતાનું શરણ લઈને આઠ કર્મનો નાશ કરી દ્યો, નાથ! એ વિના તમને સુખ નહિ મળે. દુનિયાના દુઃખની વેદના સહન કરવી કઠણ પડશે, પ્રભુ! આહાહા...!

એક બાઈ હતી. કીધું નહિ? અઢાર વર્ષની યુવાન બાઈ હતી. બે વર્ષના લગન. એના ધણીને બીજી હતી. એમાં એને શીતળા નીકળ્યા. શીતળાને શું કહે? શીતળા. કાણે કાણે જીવ, કીડા પડ્યા. કાણે કાણે કીડા પડ્યા. હમણાં અમે જોયું. ‘લાઠી’માં છે. હજી અઢાર વર્ષની ઉંમર. તળાઈમાં સૂતી હતી. આમ ફરે તો હજારો જીવ-કીડા નીકળે. આમ ફરે તો આમ નીકળે. એમ બોલી, બા! મેં આવા પાપ આ ભવમાં કર્યા નથી. મારાથી સહન થતું નથી. એમ બોલી. ત્યાં ‘લાઠી’માં છે. હમણા બન્યું. અઢાર વર્ષની છોકરી હતી. બે વર્ષના લગન. આહાહા...! આમ કીડા. દાણે દાણે કીડા, ઈયળ. ઈયળ કહે છે ને? આહાહા...! આમ જ્યાં તળાઈમાં ફરે ત્યાં કીડા પડે અને આમ ફરે તો આમ પડે. સહન અંદર થાય નહિ. આખા શરીરમાં અંદર કીડા બટકા ભરે. ઓહો...! એવું વેદન દરેક પ્રાણીએ અનંતવાર કર્યું છે. ભૂલી ગયો. અનાદિ... અનાદિ... અનાદિ... અનાદિ... આદિ નહિ ત્યાં. પ્રભુ! એવા અનંત ભવ તેં કર્યા છે. હવે એ ભવનો અભાવ કરવો હોય તો, નાથ! આત્માને વશ કરી લે. અંદર અખંડાનંદ પ્રભુ જ્ઞાનનો સાગર, આનંદનો દરિયો ભર્યો છે એનો સ્પર્શ કરીને અનુભવ કર. આહાહા...! તો જન્મ-મરણ મટશે. આહાહા...! એ વિના જન્મ-મરણ મટશે નહિ. આહાહા...! આવી વાત! હવે બહારમાં જ્યાં દુકાન ઉપર જાય. બે-પાંચ કરોડપતિ હોય તો નોકરો (કહે),

પધારો સાહેબ.. પધારો સાહેબ... પધારો સાહેબ. આમ ગાદી ને તકિયા ઉપર બેસે. પ્યાલા ફાટી જાય. અરે..રે..! પ્રભુ! તેં શું કર્યું? તેં એ બધી ઉપાધિ-દુઃખ વહોરી લીધું છે. પોતાનો આનંદસ્વરૂપ ભગવાન અંદર સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ, સત્ ચિદાનંદ. સત્-છે, ચિદ્- જ્ઞાન અને આનંદ. સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ આત્મા અંદર છે એ બાજુ તારી નજર નથી, એ બાજુ તારો વિશ્વાસ નથી, એ બાજુ તારું વલણ નથી. આહાહા..! એ બાજુ તારો જોક નથી. અને બહારના વલણ અને જોકમાં મરી ગયો તું. આહાહા..! એ કહે છે.

‘હે સ્વવશ!’ મુનિ અમને ગુરુ મળ્યા. ગુરુએ એમ કહ્યું કે આત્મવશ થઈ જાવ. એમ કહ્યું અને આત્મવશ થયા. એ મુનિનો ઉપકાર માને છે. ‘તારા ચરણકમળયુગલના ચિંતનથી...’ આહાહા..! તારા ચરણકમળયુગલના ચિંતનથી. આહાહા..! પગનું ચિંતવન કરતા હતા? આહાહા..! પોતાના દર્શન, ચારિત્ર, આનંદ અંદર હતા એના ચિંતવનથી અમને પણ આનંદ અને દર્શન થયા. અમારો જન્મ સફળ થયો. અત્યાર સુધી અનંત ભવમાં રાજા અનંતવાર થયા, અબજોપતિ અનંતવાર થયો પણ ભિખારાની પેઠે ભીખ માગતો હતો. લાવો... લાવો... લાવો... લાવો... પૈસા લાવો... પૈસા લાવો...

એકવાર અહીં રાજા આવ્યા હતા ને? વ્યાખ્યાનમાં. ‘ભાવનગર’ દરબાર. કરોડ રૂપિયાનો તાલુકો. આવે, રાજા તો બધે જ્યાં જઈએ ત્યાં બધા આવે. જે ગામમાં જઈએ ત્યાંના રાજા એક વાર તો આવે. ‘લખતર’, ‘વઢવાણ’ જ્યાં જઈએ ત્યાં. ‘રાજકોટ’, ‘પોરબંદર’, ‘જામનગર’. ત્યાં તો એનો દીકરો આવ્યો હતો. પણ અહીંયાં. એ ગુજરી ગયા. એક કરોડ રૂપિયાની પેદાશ. દરબારને કહ્યું, દરબાર! એક મહિને બે લાખ માગે તે નાનો માગણ છે, પાંચ લાખ અને કરોડ માગે એ મોટો માગણ-મોટો ભિખારી છે. હા, મહારાજા! કહે. અમારે ક્યાં એની પાસેથી કાંઈ લેવું હતું? વ્યાખ્યાનમાં આવ્યા હતા. બે-ત્રણ વાર આવ્યા હતા. ‘ભાવનગર’ના દરબાર. એની એક વર્ષની કરોડ રૂપિયાની ઊપજ છે. મોટા ભિખારી, કીધું. કરોડ રૂપિયા માગે છો, માગણ, માગણ (છે). માગે છે. લાવો... લાવો... લાવો... લાવો... લાવો... લાવો... આહાહા..! ધર્મને આત્મા સિવાય બીજું કાંઈ જોઈતું નથી. આહાહા..!

એ અહીં કહે છે, હે મુનિ! તારા ચિંતવનથી, તારા સ્વભાવના ચિંતવનથી. અહીંયાં તો ચરણકમળ લીધા છે. છે ને? ‘તારા ચરણકમળયુગલના ચિંતનથી...’ એટલે સેવાથી. એની પાસે કાયમ રહ્યા. ‘મારો જન્મ સદા સફળ છે.’ પ્રભુ! આહાહા..! મારો હવે જન્મ નથી. આહાહા..! અનાદિ કાળના ભવનો અંત અને અનંતકાળની શાંતિ ઉત્પન્ન થઈ. અનંતકાળ, ભૂતકાળથી ભવિષ્યકાળ અનંતગુણો છે. ગયા કાળથી ભવિષ્યકાળ અનંતગુણો છે. તો ભૂતકાળના દુઃખનો અંત થયો અને અતીન્દ્રિય આનંદની, ધર્મની, સમકિતની શરૂઆત થઈ. આહાહા..! તો સાદિઅનંત. ઉત્પન્ન થયો ત્યાંથી અનંત... અનંત... અનંત... અનંત... અનંત... અનંત... અનંત... ક્યાંય અંત નથી એટલો કાળ સુખ રહેશે. આહાહા..! ભૂતકાળ કરતા

ભવિષ્યકાળના અનંતગણો છે. આહાહા...! તો આનંદનો કાળ અનંતગણો છે. દુઃખના કાળથી અનંતમાં ભાગે છે. આહાહા...!

મુનિને એમ કહે છે, હે મુનિરાજ! ગુરુને કહે છે. આપના ચરણકમળની સેવાથી, એના ચિંતવનથી મારો જન્મ સદા સફળ થઈ ગયો. આહાહા...! એનો અર્થ કે પોતાના સ્વભાવ તરફના ધ્યાનથી પોતાની ઓળખાણ કરી લીધી કે આત્મા આનંદકંઠ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ છે. એની ઓળખાણ કરી તો જન્મ સફળ થઈ ગયો. એ વિના બધા જન્મ... આહાહા...! એ ૨૫૧ (શ્લોક પૂરો) થયો.

શ્લોક-૨૫૨

(માલિની)

જયતિ સહજતેજોરાશિનિર્મગ્નલોકઃ
સ્વરસવિસરપૂરક્ષાલિતાંહઃ સમંતાત્ ।
સહજસમરસેનાપૂર્ણપુણ્યઃ પુરાણઃ
સ્વવશમનસિ નિત્યં સંસ્થિતઃ શુદ્ધસિદ્ધઃ ॥૨૫૨॥

[શ્લોકાર્થ :-] જેણે નિજ રસના વિસ્તારરૂપી પૂર વડે પાપને સર્વ તરફથી ઘોઈ નાખ્યાં છે, જે સહજ સમતારસથી પૂર્ણ ભરેલો હોવાથી પવિત્ર છે, જે પુરાણ (સનાતન) છે, જે સ્વવશ મનમાં સદા સુસ્થિત છે (અર્થાત્ જે સદા મનને-ભાવને સ્વવશ કરીને બિરાજમાન છે) અને જે શુદ્ધ સિદ્ધ છે (અર્થાત્ જે શુદ્ધ સિદ્ધભગવાન સમાન છે)—એવો સહજ તેજરાશિમાં મગ્ન જીવ જયવંત છે. ૨૫૨.

શ્લોક-૨૫૨ ઉપર પ્રવચન

૨૫૨.

જયતિ સહજતેજોરાશિનિર્મગ્નલોકઃ
સ્વરસવિસરપૂરક્ષાલિતાંહઃ સમંતાત્ ।
સહજસમરસેનાપૂર્ણપુણ્યઃ પુરાણઃ
સ્વવશમનસિ નિત્યં સંસ્થિતઃ શુદ્ધસિદ્ધઃ ॥૨૫૨॥

શ્લોકાર્થ :- ‘જેણે નિજ રસના વિસ્તારરૂપી પૂર વડે પાપને સર્વ તરફથી ઘોઈ નાખ્યાં

છે,...' આહાહા..! જેણે નિજ રસના વિસ્તારરૂપી પૂર દ્વારા. આહાહા..! અંતરમાં આનંદનું પૂર ભર્યું છે. પાણીમાં જેમ પૂર આવે છે, પાણીમાં પૂર આવે છે એમ આત્મામાં આનંદનું પૂર ભર્યું છે. આહાહા..! કોઈ દિ' સાંભળવાનું મળે નહિ અને ભિખારીની પેઠે આખો દિ' ધંધામાં રોકાયને પાંચ-પચ્ચીસ લાખ મળી જાય એટલે જાણે બસ, અભિમાનની હૂંફ ચડી જાય. આહાહા..!

અહીં કહે છે, પ્રભુ! 'જેણે નિજ રસના વિસ્તારરૂપી પૂર વડે પાપને સર્વ તરફથી ધોઈ નાખ્યાં છે,..' આહાહા..! માર્ગ આ છે એમ કહે છે. ગુરુ જે માર્ગ બતાવે છે તે આ છે. બીજી કોઈ ક્રિયાકાંડ-દયા પાળો, વ્રત પાળો, ભક્તિ કરો, પૂજા કરો, મંદિર બનાવો તો જન્મ-મરણનો અંત થશે એમ નથી. અબજો રૂપિયાનું મંદિર બનાવો તો રાગની મંદતા હોય તો પુણ્ય થશે. બંધન થશે, ધર્મ-બર્મ થશે નહિ, જન્મ-મરણનો અભાવ થશે નહિ. આહાહા..!

અહીં કહે છે 'જેણે નિજ રસના...' આત્મરસ, આનંદરસ. રાગરસને છોડીને, પુણ્ય-પાપના રાગનો રસ છોડીને 'નિજ રસના વિસ્તારરૂપી પૂર વડે...' આનંદનો વિસ્તાર કર્યો. આહાહા..! શક્તિમાં તો અનંત પડ્યો છે પણ પર્યાયમાં આનંદનો વિસ્તાર કર્યો, ફેલાવ કર્યો. આહાહા..! અંતર સમકિતદર્શન-જ્ઞાન ને ચારિત્ર ત્રણે મળીને વિસ્તાર કર્યો. અરે..! આવી વાતું હવે.

'જેણે નિજ રસના...' પોતાનો આનંદરસ. અતીન્દ્રિય આનંદરસ, અતીન્દ્રિય જ્ઞાનરસ, અતીન્દ્રિય શાંતરસથી ભરેલો પ્રભુ છે. એ પોતાના નિજરસથી... આહાહા..! 'વિસ્તારરૂપી પૂર...' વિશાળ પર્યાયમાં એકાગ્ર થયો તો પર્યાયમાં વિશાળ આનંદ થયો, વિશાળ વીર્યની સ્ફુરણા થઈ, વિશાળ શાંતિ થઈ.. આહાહા..! 'વિસ્તારરૂપી પૂર વડે...' આહાહા..! પોતાના આત્માના આનંદના અનુભવના પૂર દ્વારા. આહાહા..! કેટલાએ તો આત્મા નામ સાંભળ્યું હોય નહિ. આત્મા વળી હશે, આત્મા છે. પણ કોણ છે એની ખબર ન મળે. આંધળે આંધળા. આહાહા..! અહીં કાંઈ માખણ-બાખણ નથી. કોઈને ઠીક લાગે એવું બોલવું એમ અહીંયાં નથી. અહીં તો આચાર્ય મહારાજ કઠણ વાત છે એ પણ કરે છે. આહાહા..! મરીને નરકે જઈશ. જો આત્માનું ભાન નહિ કરે અને પાપ કરશે તો મરીને નરકે જશે. ત્યાં તારું કોઈ શરણ નથી. આહાહા..! ઉડ-ઉડ સાગર અસંખ્ય અબજ, અસંખ્ય અબજ વર્ષ. એક-બે વાર નહિ, અનંતવાર (ગયો). આહાહા..!

જેણે આત્મામાં નજર કરી અને એનો વિસ્તાર કર્યો. શક્તિમાં જે અનંત આનંદ હતો એ પર્યાયમાં દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રથી, વીર્યની રચનાથી પર્યાયમાં અતીન્દ્રિય આનંદનો વિસ્તાર કર્યો. આહાહા..! વિસ્તારથી પૂર્ણ ભરેલો. 'પૂર્ણ ભરેલો હોવાથી પવિત્ર છે,..' આહાહા..! પોતાની પર્યાય-દશામાં અનંત આનંદથી પૂર્ણ ભરેલો છે ત્યારે સર્વજ્ઞ થાય છે. કેવળજ્ઞાન થાય છે ત્યારે પૂર્ણ આનંદ અને પૂર્ણ શાંતિ ભરી છે. આહાહા..! 'જે પુરાણ (સનાતન) છે....' એ

સનાતન ચીજ છે. એ કોઈ નવી ચીજ નથી એમ કહે છે. અંતરમાંથી અનંત આનંદનો વિસ્તાર કરીને, પૂર્ણ વિસ્તાર કર્યો એ ચીજ કોઈ નવી નથી. અનાદિની ચીજ પડી હતી તેને કાઢી છે. આહાહા...! આવો ઉપદેશ હવે. હજી દુકાનથી ઘડીએ નવરો થાય નહિ. એને આવો ઉપદેશ. આહાહા...!

‘સર્વ તરફથી ધોઈ નાખ્યાં છે,...’ આહાહા...! અતીન્દ્રિય આનંદ પ્રભુ, એના અવલંબનથી, રાગ-દ્વેષના ત્યાગથી પર્યાયમાં જે આનંદ અને શાંતિનો વિસ્તાર વિશાળતા પ્રગટી. અતીન્દ્રિય આનંદ અને જ્ઞાનની વિશાળતા પ્રગટી. અનંત આનંદ અને અનંત શાંતિ, અનંત વીર્ય, અનંત શ્રદ્ધા... આહાહા...! એના વિસ્તારથી ‘પૂર્ણ ભરેલો હોવાથી...’ આહાહા...! ‘પૂર વડે પાપને સર્વ તરફથી ધોઈ નાખ્યાં છે,...’ નાશ કર્યો, સર્વ તરફથી ધોઈ નાખ્યાં છે. ‘જે સહજ સમતારસથી પૂર્ણ ભરેલો હોવાથી પવિત્ર છે,...’ કેવો છે ભગવાન? સહજ સમતારસ, સ્વભાવિક વીતરાગભાવથી ભરેલો છે. અરૂપી ભગવાન અંદર વિસ્તારથી વિશાળ વીતરાગભાવથી ભરેલો છે. આહાહા...!

‘સમતારસથી પૂર્ણ ભરેલો હોવાથી પવિત્ર છે,...’ ભગવાનઆત્મા પવિત્ર છે. આહાહા...! પોતાની પર્યાય સિવાય ક્યારેય અંતરમાં જવાનું સાંભળ્યું જ નથી. આહાહા...! એને આ ક્યાંથી પ્રગટે? આહાહા...! અનંતા અનંતા ભવ દુઃખમાં ગાળ્યા. અનંતા ભવ કર્યાં. હવે કહે છે, એક વાર અંદર ભગવાન પાસે જાને. આનંદ, જ્ઞાન અને શાંતિનો વિસ્તાર કર. વિસ્તારથી પાપને ધોઈ નાખ. આહાહા...! ‘સહજ સમતારસથી પૂર્ણ ભરેલો હોવાથી...’ આત્મા તો સહજ વીતરાગભાવથી ભરેલો છે માટે પવિત્ર છે. પ્રગટ પર્યાયમાં પણ વીતરાગ સમતારસ પ્રગટ થયો. જે શક્તિમાં હતો, સ્વભાવમાં પૂર્ણ વીતરાગ પવિત્રતા હતી એ પર્યાયમાં પૂર્ણ વીતરાગતા આવી. આહાહા...! આવો માર્ગ છે.

‘જે પુરાણ (સનાતન) છે,...’ એ તો અનાદિનો છે. શાંતિ, આનંદ અનાદિની ચીજ છે. કોઈ નવી ચીજ નથી. આહાહા...! ‘જે સ્વવશ મનમાં સદા સુસ્થિત છે...’ જે પ્રાણી પોતાના આત્માને વશ મનથી સદા અંદર સુસ્થિત છે. આહાહા...! ‘(અર્થાત્ જે સદા મનને-ભાવને સ્વવશ કરીને બિરાજમાન છે)...’ મનનો ભાવ જે પર તરફનો હતો એને છોડીને નિજ મનનો ભાવ પોતાનો આત્મા દરિયો-સમુદ્ર છે ત્યાં લઈ ગયા. આહાહા...! એ બાજુ બિરાજમાન છે. સ્વવશ કરીને બિરાજમાન છે ‘અને જે શુદ્ધ સિદ્ધ છે (અર્થાત્ જે શુદ્ધ સિદ્ધ ભગવાન સમાન છે)—’ ‘સિદ્ધ સમાન સદા પદ મેરો’ આહાહા...! સિદ્ધ સમાન સદા પદ મેરો. મહાત્મ્ય આવે ત્યારે ને. આ બહારમાં મહાત્મ્ય ધૂળમાં (પડ્યા છે). આ શરીરની કાંઈક જુવાની હોય ને બાયડી ઠીક મળી હોય અને પાંચ-પચાસ લાખ રૂપિયા હોય. થઈ રહ્યું, મરી ગયો બિચારો. જીવતો મરી ગયો. જે ચૈતન્ય અંદર સનાતન છે એ નહિ, આ હું. તો એ નહિ ને આ હું, એનો અર્થ એણે મારી નાખ્યો આત્માને. આહાહા...! એ કહે

છે, જુઓ !

જે શુદ્ધ સિદ્ધ સમાન છે. આહાહા...! ‘એવો સહજ તેજરાશિમાં મગ્ન જીવ જ્યવંત છે.’ આહાહા...! આવો ભગવાન આત્મા સ્વભાવિક તેજરાશિ-જ્ઞાનના પ્રકાશના તેજરાશિનો પુંજ પ્રભુમાં મગ્ન, મગ્ન જીવ જ્યવંત છે. એમાં મગ્ન રહેનાર જ્યવંત છે. આહાહા...! વસ્તુ તો વસ્તુ છે પણ વસ્તુમાંથી કાઢીને પોતાના અતીન્દ્રિય આનંદ અને શાંતિમાં જે રહે છે તે જીવ જ્યવંત છે. તે સુખી છે, તે સિદ્ધ થયો. આહાહા...! અને તે જીવ જ્યવંત છે. આહાહા...! એ જીવ જીવ્યો. એ જીવે જીવન લીધું. એ જીવનું જીવન અમૃતમય (થયું). એણે અમૃતમય બનાવ્યું. અજ્ઞાનીએ ઝેરમય બનાવ્યું છે. પુણ્ય-પાપમાં જીવના જીવનને ઝેરમય બનાવ્યું. આણે અમૃતમય બનાવ્યું. વિશેષ કહેશે... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)